

ТРИТОН КАРПАТСЬКИЙ

Lissotriton montandoni (Boulenger, 1880)

Таксономічна належність

Клас — Земноводні (Amphibia), ряд — Хвостаті земноводні (Caudata), родина — Саламандрові (Salamandridae), рід — Малий (гладкий) тритон (*Lissotriton*).

Природоохоронний статус

Занесено до ЧКУ (категорія «Вразливі види»). Додатку II Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (категорія «Види, що підлягають особливій охороні»), до Червоної книги хребетних Міжнародного союзу охорони природи (МСОП).

Ареал виду та його поширення в Україні

Ендемік Карпат, трапляється у горах і передгір'ях Чернівецької, Івано-Франківської, Львівської та Закарпатської обл.

Чисельність і причини її зміни

У Закарпатті — весною 20–80 ос. на 100 м берегової лінії, в Івано-Франківській та Львівській обл. — від 18–20 до 143 ос./10 м², у Чернівецькій та Івано-Франківській обл. від 4,6 до 19,6 ос./м² площі водойм. Чисельність зменшується при трансформації біотопів, гинуть від автотранспорту при використанні для нересту калюж на путівцях.

Особливості біології та наукове значення

Початок нересту — з березня–квітня (передгір'я) до травня–червня (гори), активні до жовтня–листопада. Розмноження — в стоячих і напівпроточних водоймах, активність денна. У липні–серпні полишають водойми, активність присмерково-нічна.

На суші шукають прихисток у норах, порожнинах ґрунту, під корчами, вони ж використовуються для зимівлі. Поодинокі особини зимують у воді.

Морфологічні ознаки

У шлюбний період самців тіло коричнювато-оливкове (самки дещо світліші), вздовж спини світла смуга, на боках темні плями, черево однотонно-оранжеве до червоного, задні лапи та клоакальні губи майже чорні (в самок жовті), хвіст у самців закінчується ниткоподібним відростком завдовжки 5–8 мм (після нересту — до 1 мм). Забарвлення самок світліше і не таке виразне. Тіло у попередньому січенні квадратно-округле, шкіра на водному етапі гладка, на суші — дрібно-

зерниста. Лемешеві зуби у вигляді двох рівнобіжних ліній, які розходяться дистально. Довжина тіла з хвостом — близько 74–83 мм. Ікра (всього 30–80, максимум до 250 ікринок) розміщується самкою по декілька штук (2–5) на листі підводних рослин, метаморфоз — до 3 місяців, інколи зимують на личинковій стадії. Статевозрілість настає, вірогідно, на 3 році життя.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Зберігаються на природоохоронних територіях; спеціальні заходи з охорони відсутні.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

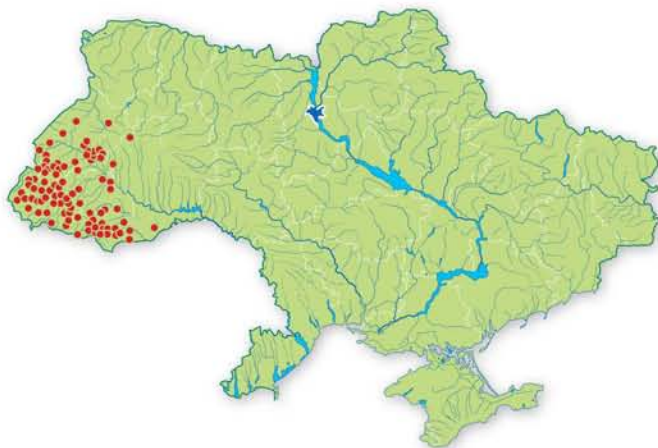
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Щербак, Щербань, 1980; Artzen, Borkin, 1997; Мисюра, Марченковская, 2001; Писанець і др., 2005; Писанець, 2007.

Автор: Є.М. Писанець
Фото: Є.М. Писанець

РОПУХА ОЧЕРЕТЯНА

Bufo calamita Laurenti, 1768

Таксономічна належність

Клас — Земноводні (Amphibia), ряд — Безхвості земноводні (Anura), родина — Ропухи (Dufonidae), рід — Ропуха (Bufo).

Природоохоронний статус

ЧКУ (категорія «Вразливі види»). Додаток II Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (категорія «Види, що підлягають особливій охороні»), Червона книга хребетних Міжнародного союзу охорони природи (МСОП).

Ареал виду та його поширення в Україні

Від Італії, Австрії, Чехії до Швеції, Великої Британії, країн Прибалтики і Білорусі. В Україні — у Волинській та частині у Львівській і Рівненській обл.

Чисельність і причини її зміни

На місцях нересту — від 21 до 112 ос./1000 м², по закінченню — від 1 до 12 ос./1000 м². Чисельність зменшується при трансформації біотопів, зменшенні місць для розмноження та їх забрудненям.

Особливості біології та наукове значення

У водоймах з'являються у березні–квітні, по закінченні нересту їх полишають, переходячи до присмерково-нічної активності. Трапляються в заліснених або відкритих біотопах з легкими ґрунтами, звичайних для дюноподібних ділянок, околицях та галявинах соснових лісів, піщаних кар'єрів; ховаються у купах каміння, хмизу, листовій підстилці, норах, здатні самостійно закопуватися в ґрунт.

© Pysanets

Морфологічні ознаки

Зверху зелено-оливкова з темнішими плямами, зазвичай є світло-жовта поздовжня спинна смуга, горло пігментоване. Позад очей є привушні залози (паротиди), на спині розкидані бородавки. Зіниця горизонтальна, є барабанна перетинка. На найдовшому пальці задніх кінцівок парні горбочки, внутрішній край передплесни має шкіряну складку. Самці дрібніші, їхня шкіра часто шпичаста, є непарний внутрішній резонатор, на перших двох-трьох пальцях передніх кінцівок шлюбні мозолі. Розміри тіла — 50–70 мм. Нерест — на мілководді ставків, дренажних каналів, водоймах у піщаних та гравійних кар'єрах. Парні ікріані шнури (3–4 тис. ікринок) прикріплюються до підводних рослин або гілок

на глибині до 15–30 см, метаморфоз триває 1,5–2 місяці, статева зрілість настає на 3–4 році життя.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Збереження здійснюється на природоохоронних територіях на загальних умовах; спеціальні заходи з охорони відсутні.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Заброда, 1980; Beebee, 1997; Писанець и др., 2005; Писанець, 2007.

Автор: Є.М. Писанець
Фото: Є.М. Писанець

КУМКА ЖОВТОЧЕРЕВА

Bombina (Bombina) variegata (Linnaeus, 1758)

Таксономічна належність

Клас — Земноводні (Amphibia), ряд — Безхвості земноводні (Anura), родина — Джерелянки (Bombinatoridae), рід — Джерелянка (*Bombina*).

Природоохоронний статус

ЧКУ (категорія «Вразливі види»). Додаток II Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (категорія «Види, що підлягають особливій охороні»), Червона книга хребетних Міжнародного союзу охорони природи (МСОП).

Ареал виду та його поширення в Україні

Гірська Європа (відсутні на Іберійському п-ві, пн. Італії), Франція, Німеччина, Данія (в Англії інтродукований), Апеннінському та Балканському п-ви, на сх. до Українських Карпат. В Україні — в Карпатах (до 2000 м) та Передкарпатті.

Чисельність і причини її зміни

У передгір'ях та низькогір'ях (від 350–600 до 900 м) 10–50 (і більше) особин на 100 м берегової лінії. Чисельність пов'язана з трансформацією біотопів, зменшенням місць для розмноження та їх забрудненням.

Особливості біології та наукове значення

Початок паруння — в березні в стоячих і слабкопроточних водоймах, іноді в струмках та річках. Трапляються у хвойних, листяних та мішаних лісах, на полонинах, у чагарниках, на луках та в полях. Активні як удень так і вночі. Зимівля починається з вересня–листопада, проходить в порожнинах під камінням, поваленими деревами, в норах

гризунів тощо, інколи активні у термальних джерелах взимку.

Морфологічні ознаки

Зверху оливково-зеленкувата з невідмінними дрібними темними плямами. На жовто-оранжевому тлі черева, яке переходить знизу на задні кінцівки, великі темні плями, їх площа менша за жовто-оранжеве тло. На спині горбки з гострими шипиками. У самців резонаторів бракує, в шлюбний сезон на перших трьох пальцях передніх кінцівок та на нижньому боці передрамен є шлюбні мозолі; довжина тулуба — 27–50 мм. Нерест — з березня–серпня. Самка відкладає близько 100 ікринок у вигляді однієї або кількох по-

рційних кладок (по 10–30), прикріплюючи їх до підводних предметів. Метаморфоз завершується за 2 або більше місяці. Найбільший вік — близько 15 років. Статевозрілість настає на 3 році життя.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Збереження здійснюється на природоохоронних територіях на загальних умовах, спеціальні заходи з охорони відсутні.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Щербак, Щербань, 1980; Gassel, 1991; Gollmann et al., 1997; Писанець і др., 2005; Писанець, 2007.

Автор: Є.М. Писанець
Фото: Є.М. Писанець

ПРУДКА ЖАБА

Rana dalmatina Fitzinger in Bonaparte, 1839

Таксономічна належність

Клас — Земноводні (Amphibia), ряд — Безхвості земноводні (Anura), родина — Жаби (Ranidae), рід — Бура (трав'яна) жаба (*Rana*).

Природоохоронний статус

ЧКУ (категорія «Зникаючі види»). Додаток II Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (категорія «Види, що підлягають особливій охороні»), Червона книга хребетних Міжнародного союзу охорони природи (МСОП).

Ареал виду та його поширення в Україні

Від пн. Франції та пд. Швеції, пн.-сх. Іспанії, на пд. увесь Балканський та більша частина Апеннінського п-ва; на сх. до Карпат, Молдови і України. Трапляється на крайньому пн. зх. Туреччини. В Україні — в Закарпатській, Чернівецькій і зх. Вінницької обл., можливо, є на пд. зх. Одеської обл.

Чисельність і причини її зміни

Під час нересту — 3–8 ос., по закінченні 0,3–2 ос./100 м. Чисельність зменшується при трансформації біотопів, зменшенні місць для розмноження та їх забрудненні.

Особливості біології та наукове значення

З'являється в березні, віддає перевагу широколистяним лісам, під час нересту активна цілодобово, після закінчення — у першу половину дня, при підвищеній вологості —

цілий день. Зимують як у водоймах, так і на суші.

Морфологічні ознаки

Переважають світло-коричневі чи буро-оливкові тони, на межі голови й тулуба темна Λ-подібна пляма, є спинно-бокові складки. Від ніздрів і через область очей та барабаних перетинок ідуть коричневі смуги. На задніх кінцівках зазвичай поперечні темні смуги. Черево однотонно-світле. Барабанна перетинка велика і приблизно відповідає розмірам ока. Резонатори у самців відсутні, в сезон нересту на перших пальцях передніх кінцівок сіро-жовті шлюбні мозолі. Задні кінцівки довгі й заходять скоковим (надступаковогомілковим) суглобом далеко за кінець морди. Парування та відкладання

ікри після зимівлі припадає на кінець березня — початок квітня. Великих скупчень на нерестилищах не утворює і у водоймах перебуває недовго. Ікру відкладає окремими грудочками (у кладці 800–1700 ікринок) на підводні рослини, ікра не спливає на поверхню. Період метаморфозу — близько 55 днів. Тривалість життя — близько 7 років.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Зберігаються на природоохоронних територіях, спеціальні заходи з охорони відсутні.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Щербак, Щербань, 1980; Grossenbacher, 1997; Песков, Реминный, 2005; Писанец і др., 2005; Писанець, 2007; Реминный, 2007.

Автор: Є.М. Писанець
Фото: Є.М. Писанець

